

LBRIS

We know
books

Roxana Matefi

Drept civil

Persoanele

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Editura
Hamangiu

I. PERSOANA FIZICĂ	1
Capitolul I. Noțiune	3
Capitolul II. Identificarea persoanei fizice	5
<i>Secțiunea 1. Numele</i>	5
§1. Noțiune	5
§2. Caractere juridice	7
§3. Dobândirea numelui	8
3.1. Dobândirea numelui de familie	8
3.2. Dobândirea prenumelui	11
§4. Modificarea numelui de familie	12
§5. Schimbarea numelui și/sau a prenumelui pe cale administrativă	17
5.1. Cazuri de schimbare a numelui/prenumelui pe cale administrativă	17
5.2. Procedura de soluționare a cererii de schimbare a numelui pe cale administrativă	20
5.3. Cererea de schimbare a numelui în cazul minorilor și persoanelor puse sub tutelă specială	21
5.4. Schimbarea numelui în cazul persoanelor căsătorite sau divorțate	22
5.5. Publicarea cererii de schimbare a numelui	23
5.6. Cazuri în care nu se admite schimbarea numelui pe cale administrativă și opoziția la cererea de schimbare a numelui	23
5.7. Soluționarea cererii de schimbare a numelui pe cale administrativă	24
§6. Pseudonimul	24
§7. Porecla	26
<i>Secțiunea a 2-a. Domiciliul și reședința</i>	26
§1. Domiciliul. Noțiune	26
§2. Caractere juridice	28
§3. Tipuri de domiciliu	29
3.1. Domiciliul de drept comun	29
3.2. Domiciliul legal	31

3.3. Domiciliul ales	32
3.4. Domiciliul profesional	33
§4. Reședința	34
Secțiunea a 3-a. Starea civilă	35
§1. Noțiune. Sediul materiei. Conținut	35
§2. Starea civilă vs posesia de stat	38
§3. Caracterele juridice	39
§4. Actele de stare civilă	40
4.1. Noțiune	40
4.2. Autorități și persoane cu atribuții de stare civilă	41
4.3. Înregistrarea actelor de stare civilă	43
4.4. Dovada stării civile	46
4.5. Întocmirea actelor de stare civilă	47
4.5.1. Întocmirea actului de naștere	47
4.5.2. Întocmirea actului de căsătorie	48
4.5.3. Întocmirea actului de deces	50
4.5.4. Întocmirea actelor de stare civilă prin transcrierea certificatelor/extraselor de stare civilă eliberate de autoritățile străine cetățenilor români	52
4.6. Înscrierea mențiunilor în actele de stare civilă	53
4.7. Reconstituirea și întocmirea ulterioară a actelor de stare civilă	53
4.8. Anularea, modificarea, rectificarea sau completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea	54
4.9. Acțiunile de stare civilă	57
Capitolul III. Capacitatea civilă a persoanei fizice	59
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	59
<i>Secțiunea a 2-a. Capacitatea de folosință a persoanei fizice</i>	59
§1. Noțiune	59
§2. Caractere juridice	60
§3. Începutul capacității de folosință. Capacitatea anticipată de folosință	62
§4. Încetarea capacității de folosință a persoanei fizice	64
4.1. Declararea judecătorească a morții persoanei fizice	65
4.1.1. Aspecte generale	65

4.1.2. Cazul general de declarare a morții persoanei fizice _____	66
4.1.3. Cazuri speciale de declarare a morții persoanei fizice _____	67
4.1.4. Procedura de declararea a morții pe cale judecătorească _____	68
4.1.4.1. Competența de soluționare a acțiunii _____	68
4.1.4.2. Măsuri prealabile și fixarea termenului de judecată _____	69
4.1.4.3. Citarea _____	70
4.1.4.4. Comunicarea hotărârii _____	70
4.1.4.5. Anularea hotărârii de declarare a morții _____	71
4.1.4.6. Data prezumată a morții celui dispărut și rectificarea acesteia _____	72
<i>Secțiunea a 3-a. Capacitatea de exercițiu</i> _____	73
§1. Noțiuni _____	73
§2. Lipsa capacității de exercițiu _____	73
§3. Capacitatea de exercițiu restrânsă _____	74
§4. Sancționarea actelor încheiate cu încălcarea normelor juridice privitoare la capacitatea de exercițiu _____	76
§5. Răspunderea minorului și a persoanei care beneficiază de consiliere judiciară/tutelă specială _____	78
§6. Capacitatea deplină de exercițiu _____	79
§7. Capacitatea de exercițiu anticipată _____	80
Capitolul IV. Ocrotirea persoanei fizice _____	83
<i>Secțiunea 1. Noțiuni introductive</i> _____	83
<i>Secțiunea a 2-a. Ocrotirea minorului</i> _____	84
§1. Ocrotirea părintească _____	84
1.1. Noțiune și conținut _____	84
1.2. Exerțarea autorității părintești _____	85
1.3. Durata autorității părintești _____	88
1.4. Drepturile și îndatoririle părintești _____	88
1.5. Principiile autorității părintești _____	89
§2. Tutela minorului _____	95
2.1. Noțiune _____	95
2.2. Caractere juridice _____	95
2.3. Principiile tutelei _____	97
2.4. Cazuri de instituire a tutelei _____	98

2.5. Tutorele	100
2.5.1. Noțiune	100
2.5.2. Numirea sau desemnarea tutorelui	102
2.5.2.1. Desemnarea tutorelui de către părinte	102
2.5.2.2. Numirea tutorelui de către instanța de tutelă	104
2.5.3. Procedura de numire a tutorelui	104
2.5.4. Refuzul continuării tutelei	105
2.6. Consiliul de familie	106
2.6.1. Rol	107
2.6.2. Componere	108
2.6.3. Înlocuire	108
2.6.4. Funcționare	109
2.7. Exercițarea tutelei	109
2.7.1. Aspecte generale	109
2.7.2. Exercițarea tutelei cu privire la persoana minorului	110
2.7.3. Exercițarea tutelei cu privire la bunurile minorului	111
2.7.4. Numirea unui curator special	115
2.7.5. Controlul exercitării tutelei	115
2.8. Încetarea tutelei/a funcției tutorelui	116
2.9. Darea de seamă generală	117
§3. Măsurile de protecție specială a minorului	119
3.1. Aspecte generale	119
3.2. Plasamentul	119
3.3. Plasamentul în regim de urgență	120
3.4. Supravegherea specializată	121
<i>Secțiunea a 3-a. Ocrotirea majorului</i>	123
§1. Scurte considerații privind Decizia nr. 601/2020 privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil și efectele sale	123
§2. Aspecte generale privind măsurile de ocrotire a majorului	127
§3. Asistența pentru încheierea actelor juridice	128
§4. Mandatul de ocrotire	131
4.1. Aspecte generale	131

4.2. Cuprinsul mandatului. Obligațiile mandatarului	134
4.3. Disponerea unei măsuri de ocrotire	135
4.4. Regimul juridic al actelor încheiate de mandant	135
§5. Încetarea mandatului de ocrotire și renunțarea mandatarului	136
5.1. Încetarea mandatului de ocrotire	136
5.2. Renunțarea mandatarului	136
§6. Consilierea judiciară și tutela specială	137
6.1. Sediul materiei	137
6.2. Consilierea judiciară – aspecte generale	137
6.3. Tutela specială – aspecte generale	138
6.4. Privire comparativă între consilierea judiciară și tutela specială	139
6.5. Procedura de instituire a consilierii judiciare și tutelei speciale	141
6.5.1. Natura procedurii. Instanța competentă. Legitimare procesuală activă	141
6.5.2. Conținutul cererii	142
6.5.3. Măsuri prealabile judecării cauzei	142
6.5.4. Internarea provizorie nevoluntară	143
6.5.5. Judecata cauzei	144
6.5.6. Efectele măsurilor de ocrotire asupra capacității de exercițiu a persoanei fizice	145
6.5.7. Opozabilitatea față de terți a măsurilor de ocrotire	146
6.5.8. Numirea tutorelui	146
§7. Curatela	147
7.1. Origini. Sediul materiei. Cazuri de instituire	147
7.2. Competența de soluționare a cererilor de instituire a curatelei	148
7.3. Procedura de instituire a curatelei	149
II. PERSOANA JURIDICĂ	151
Capitolul I. Noțiuni	153
Capitolul II. Sediul materiei	155
Capitolul III. Elemente constitutive	156

Capitolul IV. Clasificarea persoanelor juridice	158
Capitolul V. Atributele de identificare a persoanei juridice	163
<i>Secțiunea 1. Atribute principale</i>	163
<i>Secțiunea a 2-a. Atribute secundare</i>	166
Capitolul VI. Înființarea persoanei juridice	169
Capitolul VII. Nulitatea persoanei juridice	171
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	171
<i>Secțiunea a 2-a. Cauze de nulitate absolută</i>	171
<i>Secțiunea a 3-a. Cauze de nulitate relativă</i>	173
<i>Secțiunea a 4-a. Aspecte procedurale în ceea ce privește nulitatea persoanei juridice</i>	175
<i>Secțiunea a 5-a. Efectele nulității</i>	175
Capitolul VIII. Înregistrarea persoanelor juridice	177
Capitolul IX. Capacitatea civilă a persoanelor juridice	179
<i>Secțiunea 1. Noțiuni generale</i>	179
<i>Secțiunea a 2-a. Capacitatea de folosință</i>	179
<i>Secțiunea a 3-a. Capacitatea de exercițiu</i>	181
Capitolul X. Funcționarea persoanei juridice	184
Capitolul XI. Nulitatea actelor emise de organele persoanei juridice	187
Capitolul XII. Regimul juridic al răspunderii pentru actele și faptele persoanelor juridice	189
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	189
<i>Secțiunea a 2-a. Răspunderea membrilor organelor persoanei juridice</i>	190
<i>Secțiunea a 3-a. Răspunderea persoanelor juridice de drept public</i>	191
Capitolul XIII. Reorganizarea persoanei juridice	193
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	193
<i>Secțiunea a 2-a. Formele reorganizării</i>	194
<i>Secțiunea a 3-a. Data transmiterii drepturilor și obligațiilor persoanelor juridice supuse reorganizării</i>	197

Capitolul XIV. Încetarea persoanei juridice	199
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	199
<i>Secțiunea a 2-a. Dizolvarea persoanei juridice</i>	199
<i>Secțiunea a 3-a. Lichidarea persoanei juridice</i>	201
ANEXĂ	203
Decizia nr. 601/2020 [A] referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) din Codul civil	205
BIBLIOGRAFIE	225

I. PERSOANA FIZICĂ

Etimologic, cuvântul *persoană* provine din cuvântul latin *persona*, care avea semnificația de mască a actorului, fiind așadar un împrumut din limbajul teatrului. Paralela dintre lumea teatrului și cea a dreptului este foarte plastic redată de doctrină, unde se arată că „așa cum actorul dotat cu mască și cu amplificatorul de voce al acesteia își poate juca rolul, se poate auzi și este auzit de spectatori, așa și acel om care este dotat cu personalitate își poate juca rolul pe scena vieții, a societății, își poate asuma obligații și se poate bucura de drepturile sale”¹. Paralela subliniază foarte bine rolul persoanei fizice în societate, ca titulară de drepturi și de obligații, ca entitate care înglobează atât o dimensiune sociologică, cât și una juridică, omul fiind „o unitate indisolubilă în totalitatea structurilor sale”².

Omul este „un locuitor al cetății, în primul rând. Și abia după aceea mai are și alte fețe. Principala mască, masca comună, este cea de locuitor al cetății, deci de subiect de drept civil”³.

Sigur că o analiză aprofundată a istoricului noțiunii de persoană, sub aspectul modificărilor care au marcat conținutul său, nu este facil de realizat, întrucât „conceptul juridic de persoană, înainte de a ajunge la dezvoltarea pe care a dobândit-o în societatea modernă, a trecut prin diferite stadii, corespunzând cu instituțiile și cu nevoile succesive ale omenirii”⁴.

În cuprinsul acestui prim titlu al lucrării noastre, consacrat persoanei fizice, vom analiza aspecte ce țin de identificarea acesteia (nume, domiciliu, reședință, starea civilă), de capacitatea civilă cu cele două laturi ale sale, capacitatea de folosință și cea de exercițiu, precum și de ocrotirea persoanei.

---

¹ E. POENARU, *Introducere în dreptul civil, Teoria generală. Persoanele*, Universitatea Europeană Drăgan, București, 1996, p. 211.

² C. MURZEA, *Drept roman*, ed. a II-a, Ed. All Beck, București, p. 63.

³ R. RIZOIU, *De la natura (umană) la persoana (fizică), In honorem Gabriel Boroj*, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 254.

⁴ C. HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, *Tratat de drept civil român*, vol. I, Ed. All Beck, București, p. 135.

Sediul materiei în ceea ce privește persoana fizică include Codul civil; Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată¹; Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată²; O.U.G. nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată³; Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului⁴; Legea nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative⁵ etc.

Codul civil fixează, încă din debutul Cărții I, *Despre persoane*, subiectele de drept civil, stabilind, în primul alineat al art. 25, că acestea sunt persoanele fizice și persoanele juridice, în timp ce alineatul al doilea al aceluiași articol definește persoane fizică ca fiind „omul, privit individual, ca titular de drepturi și obligații civile”.

---

¹ Publicată în M. Of. nr. 282 din 11 noiembrie 1996, republicată în M. Of. nr. 743 din 2 noiembrie 2009 și M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012.

² Publicată în M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004, republicată în M. Of. nr. 788 din 19 noiembrie 2009, M. Of. nr. 259 din 19 aprilie 2012, M. Of. nr. 739 din 23 septembrie 2016.

³ Publicată în M. Of. nr. 641 din 20 iulie 2005 și republicată în M. Of. nr. 719 din 12 octombrie 2011.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004 și republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 500 din 20 mai 2022.

Identificarea persoanei fizice

Având în vedere că persoana fizică este o ființă profund socială, care participă constant la raporturi juridice diverse, nevoia identificării ei este una constantă.

Identificarea persoanei fizice a fost definită ca reprezentând „individualizarea persoanei fizice în raporturile juridice, deci determinarea poziției sale în viața juridică¹”.

Generic vorbind, identificarea persoanei fizice are în vedere toate raporturile juridice la care participă aceasta, fără a se limita doar la raporturile de drept civil, care reprezintă doar o parte din întreg.

Principalele atribute de identificare a persoanei fizice, la care ne vom referi în cele ce urmează, sunt, așa cum se regăsesc acestea în capitolul III al titlului II din cartea I a Codului civil: numele, domiciliul, reședința și starea civilă.

Secțiunea 1. Numele

§1. Noțiune

Unul dintre principale și printre cele mai vechi elemente de identificare a omului este numele, obiceiul de a distinge persoanele printr-un nume distinct luând naștere „odată cu prima licărire de inteligență a omului primitiv”². Lipsa unei definiții legale a numelui a fost complinită de doctrină, care a formulat o serie de definiții, care au încercat să surprindă cât mai fidel și complet conținutul acestui element, care a servit de-a lungul timpului la individualizarea persoanelor fizice.

Din multitudinea de definiții care au fost atribuite numelui, reținem referirea la „cuvântul sau totalitatea cuvintelor, care sunt destinate a individualiza o persoană, prin viu grai sau prin scris”³ ori „acel atribut de identificare a persoanei fizice care constă în cuvintele prin care aceasta se individualizează

---

¹ G. BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a II-a, Ed. All Beck, București, 2002, p. 311.

² C. HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, AL. BĂICOIANU, *op. cit.*, p. 138.

³ *Ibidem*.

în familie și în societate, cuvinte stabilite, în condițiile legii, cu această semnificație”.

Numele este, așadar, principalul atribut sau element care servește la individualizarea unei persoane, atât în cadrul larg al societății, cât și în cel mai restrâns, al familiei, și care este format din cuvintele care au acest scop și care respectă normele legale.

Dreptul la nume reprezintă, așa cum se reține în Decizia nr. 96/28.02.2013 a Curții Constituționale, „o caracteristică distinctivă și de identificare a persoanei fizice”, ce „are o funcție socială și exprimă atât individualitatea, cât și identitatea acesteia. De aceea, numele persoanei fizice, astfel cum este reglementat și prin prevederile art. 82 din noul Cod civil¹, este o componentă esențială a dreptului general al personalității, care își găsește fundamentul ultim în conceptul de «demnitate umană», astfel cum este acesta reglementat prin art. 1 alin. (3) din Constituție”².

Sediul materiei ce privește numele îl reprezintă articolele 82-85 din Codul civil, care constituie dreptul comun în materie, la care se adaugă dispozițiile din legi speciale, respectiv Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, precum și Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției.

În ceea ce privește *structura numelui*, aceasta cuprinde atât *numele de familie* sau patronimic, prin intermediul căruia, de regulă, persoana este identificată în societate, fiind, astfel cum arată și doctrina „cheia individualizării persoanei fizice (...), un factor de ordine și de individualizare, (...) *emblemă familială*, de apartenență familială”³, cât și *prenumele* menit să identifice persoana în cadrul familiei din care provine aceasta.

Numele are, așadar, atât o accepțiune largă (*lato sensu*), care include numele de familie și prenumele, cât și o accepțiune restrânsă (*stricto sensu*), care include doar numele de familie. În general, atunci când ne referim la nume, vom avea în vedere accepțiunea *lato sensu*, astfel că ne raportăm atât la numele de familie, cât și la prenume.

---

¹ Potrivit art. 82 C. civ., „*orice persoană are dreptul la numele stabilit sau dobândit, potrivit legii*” .

² A se vedea *Decizia Curții Constituționale nr. 96 din 28 februarie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 383 alin. (2) din Codul civil* – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/146415>.

³ O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *Drept civil. Persoanele în reglementarea noului Cod civil*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 245.

§2. Caractere juridice

Caracterele juridice ale dreptului la nume, caracteristice drepturilor personale nepatrimoniale sunt: legalitatea, inalienabilitatea, egalitatea, universalitatea, intangibilitatea, personalitatea, imprescriptibilitatea, obligativitatea și unitatea.

Caracterul de legalitate al numelui rezultă din aceea că dreptul la nume este expres reglementat de lege, sens în care sunt și dispozițiile art. 82 C. civ., în același timp legiuitorul reglementând în mod expres condițiile în care se poate dobândi, modifica sau schimba numele.

Inalienabilitatea numelui se referă la faptul că este interzis ca numele să facă obiectul unei renunțări sau al unei înstrăinări. Se poate, însă, transmite, așa cum vom vedea în cursul analizei noastre, prin filiație sau se poate modifica prin căsătorie sau adopție, spre exemplu.

Egalitatea, ca și caracter juridic al dreptului la nume, constă în aceea că regimul juridic al numelui este același pentru toate persoanele, independent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, apartenență politică, origine socială etc.

Universalitatea numelui se referă la aceea că dreptul la nume este recunoscut tuturor persoanelor fizice, care se individualizează prin nume „oriunde s-ar găsi, în spațiu și în timp”¹.

Intangibilitatea dreptului la nume constă în aceea că acesta nu poate cunoaște atingeri în ceea ce privește folosința sau exercițiul său, decât în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege. O persoană nu poate fi lipsită de dreptul său la nume.

Personalitatea are în vedere faptul că dreptul la nume nu poate fi exercitat decât personal de titularul său, nu și prin reprezentare. Această regulă cunoaște și o excepție, astfel că legea permite persoanei lipsite de capacitate de exercițiu să fie reprezentată în cazul schimbării numelui său pe cale administrativă².

Imprescriptibilitatea numelui are în vedere atât latura sa achizitivă, cât și pe cea extinctivă. Astfel, sub aspect achizitiv, imprescriptibilitatea se referă

¹ C. HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, AL. BĂICOIANU, *op. cit.*, p. 143.

² A se vedea, în acest sens, art. 41⁴ din *Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă*, așa cum a fost aceasta modificată de *Legea nr. 105/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, precum și pentru abrogarea Ordonanței Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice*.